

Telegrafu

Organ național-bisericesc. — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andrei Șaguna
APARE SĂPTĂMÂNAL

Nr. 11.661/1933.

Nicolae,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu, și Mitropolit al Românilor ortodocși din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramurăș.

Iubitului cler și popor: Har și milă dela Dumnezeu-Tatăl și dela Domnul nostru Isus Hristos.

„Hristos se naște, măriți-l; Hristos din ceruri, întâmpinați-l; Hristos pe pământ, înălțați-vă“...
(Cantavasiu la Nașterea Domnului).

Cu o bucurie, pe care nimenea și nimic de pe lumea aceasta un are dreptul să ni-o smulgă din suflet, prăznuim astăzi, iubiții mei fii sufletești, sărbătoarea Nașterii celei după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos. Ea a sosit din nou în casele noastre, în bisericile noastre, în familia cea creștinească a neamului nostru — și împrăștie pretutindena lumină și pace și binecuvântare.

În mijlocul acestei sfinte sărbători stă însuși Fiul lui Dumnezeu, care s'a pogorât din sânul Tatălui ca să mântuiască lumea. Spre dânsul — și numai spre El — ne îndreptăm astăzi privirile și gândurile sufletelor noastre. Iată peștera și întrânsa Fecioara purcurată; iată dumnezeescul Prunc într'u umilință înfășat și culcat în iesle; iată păstorii închinându-se și magii cu steaua călătorind; iată mulțimea de oaste îngerească vestind în cântări deasupra peșterii în noaptea cea sfântă solia cerului: *«Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire»* [Luca 2, 14].

O minune s'a arătat în acea noapte plină de taină în peștera din Viflaimul Iudeei: Acela pe care l-au așteptat oamenii dela căderea lui Adam încoace; Acela pe care l-a făgăduit Tatăl cel ceresc ca izbăvitor din păcate; Acela pe care l-au vestit prin glasul lor prorocii și spre care a nădărdit tot sufletul însetat după mântuire: El a sosit atunci în lume, Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care din Tatăl s'a născut mai înainte de toți vecii, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, El a venit atunci între oameni. Și nu s'a pogorât cu năluciri înfricoșându-ne pe noi, nici n'a venit pe vre-un tron al lumii acesteia înconjurat de trecătoare strălucire, ci a venit într'u smerenie și chipul robului luând, pentruca și cel mai smerit și mai nebăgat în seamă dintre oameni să îndrăsească a se apropia de dânsul. Și totuși, mărirea lui Dumnezeu, pe care nici pământul și nici cerul n'o pot cuprinde, s'a arătat într'u dânsul. Covârșit în sufletul său de această mărirea, dă mărturie despre ea sfântul apostol și evanghelist Ioan zicând: *«Și Cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi, și noi am văzut mărirea lui, mărirea ca a unui născut dela*

Tatăl, plin de dar și de adevăr» [Ioan 1, 14].

Adevărul Domnului în gura Lui, în sufletul Lui, în toată ființa Lui. Printr'ânsul a răsărit lumii „lumina cunoștinții“, a cunoștinții de Dumnezeu, a cunoștinții de țintele cele mari și luminoase ale vieții noastre, ridicate mai presus de lucrurile trecătoare ale acestei lumi. Cerul și pământul vor trece, dar cuvântul Lui rămâne în veci. Și numai cel ce primește acest cuvânt în mintea sa și în inima sa, ca să-l facă, numai acela a găsit calea vieții, căci zice: *«Eu sunt calea, adevărul și viața»* și iarăși: *«Eu sunt lumina lumii, celce vine după mine, nu va umbla întru întunec, ci va avea lumina vieții»* [Ioan 8, 12].

Iubirea lui Dumnezeu printr'ânsul s'a arătat deplină către noi oamenii, dupăcum zice Scriptura: *«Așa a iubit Dumnezeu lumea, cât pe Fiul său cel unul născut l-a dat, ca tot celce crede întru dânsul să nu piară, ci să aibă viață de veci»* [Ioan 3, 16]. Dela dânsul, care a venit din sânul Tatălui, am primit adevărul că: *«Dumnezeu iubire este»* [I Ioan 4, 16]. Ce e drept, nu lipsește nici dintre oameni iubirea. Mă gândesc cu drag la multele dovezi și fapte de iubire, cari se săvârșesc și numai în aceste zile de sărbătoare. Totuși, e neînchipuit de mare întunecul și vina și povara păcatului care apasă viața omenească. Se vor fi găvind printre noi cele destule suflete covârșite de mizerie și apăsate de sarcina păcatului și pe cari mai ales în aceste zile de sărbătoare cu anevoie le-ai putea face să înțeleagă și să simtă, că Dumnezeu iubire este. În mijlocul unei lumi plină de răutăți și fărădelegi, ca cea de astăzi, de unde să mai culegi dovezi pentru eroica credință că „Dumnezeu iubire este?“ Totuși, este ceva în stare să ne treacă până dincolo de toate îndoielile și tainele și prăpastiile ce le întâlnim în drumul vieții și să ne deie siguranța, că mai presus de toate acestea stă iubirea lui Dumnezeu, a Părintelui nostru a tot milostiv, și că și rostul lumii și al vieții tot în iubire stă și el. Această dovadă ni-o dă singur Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos. Printr'ânsul străbat razele iubirii celei dumnezeiești până în inimile noastre. Noi simțim căldura lor și

un suflu de viață nouă se așterne peste sufletele noastre. Aici e izvorul puterii de învoire a vieții. Aici e tămăduirea de toată boala și neputința. El singur ne desleagă vina și blestemul păcatului. Înaintea iubirii Lui, răstignită pe lemnul crucii pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, ne plecăm genunchii și ne prosternem frunțile până în pulberea pământului. Tot El, Izbăvitorul, ne ridică și ne întărește curajul și ne înviorează nădejdea. El arată drumul popoarelor și ne descopere ținta vieții. El este capul bisericii, pe care o însuflețește și o conduce ca pe trupul Său. Printr'ânsul s'au făcut toate și către Dânsul trebuie să tindă toate. El este Fiul, cel unul născut, singur fiind strălucirea mării și singur purtând chipul Tatălui, întreg și sfânt. Dela Tatăl a venit între noi, ca și pe noi să ne întoarcă, ca pe fiul cel rătăcit, în casa Părintelui nostru. „Iară câți l-au primit pe Dânsul, le-a dat lor putere ca să fie fiii lui Dumnezeu, celorce cred întru numele Lui“ [Ioan 1, 12]. Cu evlavie privind spre Domnul, zicem și noi împreună cu apostolul neamurilor: *«Cu adevărat mare este țaira creștinătății: Dumnezeu s'a arătat în trup, îndreptat s'a în duh, arătat s'a ingerilor, s'a propovăduit între oameni, crezut a fost în lume, înălțat s'a întru mărirea»* [I. Timotei 3, 16].

O, dar nu poate peună omenească și limbă omenească să zugrăvească chipul Impăratului sufletelor noastre. Numai închinându-ne Lui și slujindu-l din toată inima putem să simțim bucuria și fericirea și grația mântuirii. Ceice nu se apropie de Hristos ori se înstrăinează de dânsul, aceia sunt săraci cu sufletul, fiindcă sunt lipsiți de cea mai mare comoară sufletească, față de care toate comorile lumii acesteia nimica nu înseamnă. A primi pe Hristos Domnul înăuntrul tău și a nu mai trăi tu, Adam cel vechi, cu păcatele tale, ci a lăsa ca Hristos să trăiască întru tine, aceasta înseamnă a umbla în lumina cunoștinței celei din credință, a-ți înoui cele dinăuntru ale tale prin altoire cu darul mântuirii și a-ți umplea viața ta cu un cuprins smuls din veșnicie. Larg să Vă deschideți, iubiții mei fii sufletești, porțile sufletelor Voastre, ca să primiți pe Hristos Domnul înăuntrul Vostru. Lăsați măcar în aceste zile de sărbătoare la o parte toate grijile și toate gândurile Voastre la lucrurile cele pământești și Vă întoarceți la înțelegerea și la primirea celor spre mântuirea sufletelor Voastre, pe cari Vi le îmbie din nou Hristos Mântuitorul din mijlocul praznicului Nașterii Sale. Dacă ați ști Voi că pe dinaintea casei Voastre trece un mare împărat din lumea aceasta, atunci ați lăsa lucrul, ați arunca unealta din mâinile Voastre și v'ați apropia ca să-l vedeți. Iată, deodată cu praznicul Nașterii Sale vine la noi Domnul însuși, Impăratul cel mare al sufletelor

noastre. El vine cu adevărul Lui, cu darul Lui, cu duhul Lui, cu evanghelia, cu crucea, cu iubirea și cu mântuirea Lui — și așteaptă ca să-i deschizi inima ta și să-l primești înăuntrul ei.

Iubiții mei, în zilele din preajma sfintelor sărbători ale Crăciunului a fost zarvă mare în țara noastră, din pricina alegerilor pentru parlament. Cu multă durere am aflat, cum poporul nostru credincios e împărțit în tot felul de partide, cum frații de același sânge și de aceeași limbă se dușmănesc, se hulesc și prigonesc unii pe alții, umplând de zgomotul urei, al neînțelegerii și al lipsei de bunăvoire tot pământul patriei.

În mijlocul acestei lumi românești învrăjbite însestre solia cerească: *«Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!»* Hristos umblă astăzi, deodată cu această solie, prin țara noastră. El, Invățătorul și Izbăvitorul, bate la ușa sufletelor și bate la ușa familiilor, bate la ușa direcțiilor, a școlilor, a temnițelor, bate la toate ușile din țara aceasta românească — și cere intrare. Să nu i se întâmple ca atunci când a trebuit să se nască — în peștera: *«pentru că nu aveau ei loc în casă»* [Luca 2, 7]. Faceți loc în casele Voastre și în sufletele Voastre pentru Hristos! Scoateți din ele toată ura și răutatea, toată pizma și păcatul — și faceți loc pentru Hristos. Ca părintele Vostru sufletesc, Vă oblig în numele Domnului, în ziua acestui mare praznic al păcii creștinești, să nu Vă depărtați din fața altarelor bisericilor Voastre până ce n'ați luat în sufletele Voastre hotărârea de a întinde mâna frățească de pace tuturor acelora cu care v'ați fi învrăjbit și de-a alunga din inimile Voastre tot duhul rău al mâniei și răsunării, lăsând loc pentru duhul sfânt al iubirii și a bunăvoinei. Numai prin iubire creștinească și prin frăție românească se poate clădi pe temelii tari și nebiruite viitorul țării și al neamului nostru.

Gândiți-vă la cele ce ni le spune astăzi cântarea bisericască și împliniți îndemnul ei: *«Hristos se naște — măriți-l! Hristos din ceruri — întâmpinați-l! Hristos pe pământ — înălțați-vă!»*

«Darul Domnului Isus cu voi!»
«Dragostea mea cu voi cu toți, în Hristos Isus» [I Cor. 16, 23—24].

Cu urarea și cu arhieriasca Noastră binecuvântare, ca aceste sfinte sărbători să le petreceți cu sănătate, cu pace și bunăvoire și să le ajungeți într'u mulți ani, am rămas

Sibiu, la sărbătorile Nașterii Domnului din anul 1933

Al Vostru al tuturor de tot binele voitor:

(ss) **NICOLAE**
Arhiepiscop și Mitropolit.

...Și cuvântul trup s'a făcut

Evenimentul din noaptea sfântă a încheiat o devenire atotmisterioasă. Apariția lui Dumnezeu ca om a fost punctul final al unui proces început de mai înainte. Și dacă a fost mare momentul acela în care ipostasul al doilea dumnezeesc s'a arătat pentru prima dată între oameni cu chip de om, nu mai puțin mare și cu mult mai plin de neștrăbătut mister a fost momentul în care s'a mișcat Dumnezeu din transcendența Sa, în care a făcut primul pas peste prăpastia care desparte planul transcendent de cel al lumii create.

Căci acest hiatus între creator și creatură n'a mai fost trecut de nimeni. Indumnezeirea omului prin har nu e o acoperire a abisului între Creator și creatură. Ambele rămân ca două realități distincte oricât de mult și-ar simți reciproc apropierea și manifestările. Chiar prăpastia dintre eurile create nu poate fi biruită, oricât de mult și-ar comunica între ele lucrările, influințele, gândurile. Eurile rămân, sub perdeaua groasă a acestor manifestări, inaccesibile unul altuia, nevăzute și ascunse.

Dar Eul Cuvântului a devenit eu omenesc. Ar fi cu mult mai ușor de înțeles o apropiere între Eul dumnezeesc și cel omenesc, rămânând totuși neînvinșă prăpastia dintre ele. Nestorianismul e o teorie care diluiază mult misterul întrupării cu falsa lui lumină rațională. Biserica însă l-a respins ca pe unul ce renunța de dragul lampeii fume-gânde a rațiunii la bunul cel mai scump al creștinismului, la piatra unghiulară a lui: depășirea totală a prăpastiei dintre cer și pământ, dintre Dumnezeu și om, în persoana Mântuitorului și îndumnezeitorului lumii.

Ar fi mai ușor chiar să privim întruparea ca o simplă îmbrăcare de cârmă Eul dumnezeesc a naturii omenesci. Am considera atunci natura omenescă a lui Isus Hristos ca pe un fel de trenă purtată de Împăratul cerului. O trenă de material sărăcăcios dar înălțată de purtătorul ei, înfrunșată de majestatea ce-o răspândește asupra ei Împăratul cel prea înalt.

Dar nu cred că s'au oprit la acest senz părinții dela Calcedon când au formulat dogma unei persoane cu două naturi. Interpretarea acestei dogme cred că trebuie să treacă peste accețiunea aceasta care încă tot lasă neînvinșă prăpastia între Eul dumnezeesc și eul omenesc. Oricât s'ar părea că prin însuși faptul că Eul dumnezeesc a început să manueze, să dirijeze, să poarte natura omenescă și să regizeze mișcările ei, a devenit și eu omenesc, totuși par'că aceasta e prea puțin pentru a satisface înclinăția fundamentală a creștinismului care e aceea de-a ști că măcar în Isus Hristos Eul dumnezeesc s'a identificat deplin cu eul omenesc, că măcar în El cerul și pământul au devenit una. Simt că monoprozopismul hristologic nu are să fie înțeles așa că persoana din Isus Hristos este în ultima analiză tot numai o persoană dumnezească, față de care natura omenescă formează o realitate oarecum distinctă, oricât ar purta-o ca pe a Sa proprie.

Cred că însuși Eul dumnezeesc, fără să înceteze a fi Eu dumnezeesc, a devenit într'un înțeles mai hotărât Eu omenesc, fără ca unitatea Lui să înceteze în senz nestorian. Sigur că cele două restricții: fără să înceteze a fi Eu dumnezeesc, și fără ca unitatea să înceteze în senz nestorian, fac de neînțeles modul acesta mai hotărât al devenirii Eului dumnezeesc și Eu omenesc. E aci cea mai ascuțită antinomie, și prin urmare cel mai chinător mister pentru mintea noastră. A fi în același timp și Eu dumnezeesc și Eu omenesc tot atât de deplin, fără nici o știrbire a unității Eului, e o judecată care pătăbea înțepă mintea noastră cu spinii ce înțepau fruntea Mântuitorului împărat.

Nu putem străbate mai departe, oricât am vrea să găsim unele elemente sau exemple pentru a determina puțin acest fel de mai hotărâtă devenire a Eului dumnezeesc Eu omenesc. E întunerecul prea dens și fiorul de teamă prea mare. Rămânem la această formulare generală care corăspunde marelui sete a sufletului după o cât mai deplină, și deci inevitabil cât mai misterioasă,

oasă, înghițire a abisului de ne-trecut între creator și creatură.

Pasul prim pe care l-a făcut Cuvântul pentru a trece în sfera mărginitului și creatului, n'a fost un pas care să ocolească prăpastia cea mare, în oarecare fel. »Chipul de rob» pe care l-a luat Stăpânul a străbătut adânc în ipostasul al doilea al Sfintei Treimi; până în Eul Lui prea sfânt.

Cu frică și cu cutremur ne confundăm cu gândul în mister, acum când îl serbăm. Dr. D. Stăniloae.

Steaua magilor

Răsare și ne povățuește din nou spre Hristos. Așa dupăcum ni-o vestește și colindul popular:

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Și lumii vestește,
Că astăzi curata,
Prea nevinovata,
Fecioara Maria
Naște pe Mesia.

Ivirea ei luminoasă, în vraja sărbătorilor Crăciunului, ne cheamă la reculegere, la bucurie și adorare. Ne cheamă să ingenunchiem înaintea Celuice întrupează »așteptarea neamurilor» și cu cugetul inimii să pătrundem în marea taină a Nașterii Sale.

Cetățile necredincioase zac în nepăsare și în orbire ca și Ierusalimul lui Irod; nu văd și nu simt nimic din taina vieții dumnezeiești, în timp ce ea se arată în chip minunat, ca și steaua biblică, magilor înțelepți dar smeriți în știința lor și păstorilor simpli și curați la inimă.

Steaua științei a vestit magilor pe Dumnezeu, ear steaua cerească li-a călăuzit pașii pe calea spre Vifleem. Așa dupăcum și colindăm:

Magii cum văzură
Steaua, și porniră,
Mergând după rază
Pe Hristos să-l vază.
Și dacă porniră
Indată-l găsiră.
La Dânsul intrară
Și se închinară
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite,
Luând fiecare
Bucurie mare.

Fenomenele istorice care au durată întemeiază datini, direcții de cugetare, voințe persistente, mai ales când ele sunt produsul unor clase tradiționalizate, ca d. e. o preoție oarecare. Pe atunci, la 1842, cele 11 decanate ale Blajului aveau 1360 de parohii și 602 filii, egal: 1962 de atmosfere militante. —

3. Egal de militante?

Nu; să fim drept și să spunem că n unele părți signalul tipărit »conversa» — nu apare. De ex. nu apare în protopopiatul Bagoensis (Băgău, jud. Alba inf.); sau în protopopiatul Faragoensis (Fărăgău, jud. Cojocna). În schimb se distinge Szarvadiensis (Sărvăzel, Sălăgiu), unde din 20 de parohii 14 sunt însemnate de fierul roșu Conversa!

În vremile noastre surprinde încă un fapt. În câteva parohii ortodoxii și greco-catolicii se înțelegeau încă (nu ca n zilele noastre); adecă întrebuințau pentru slujbe aceleași biserici. Cazurile acestea (moștenire iosefinistă?) merită să fie citate: Alparét (Olpret, j. Solnoc): Parochia controversa cum templo alterni cum Disunitis usus. (Pag. 130).

Oszvaj: Templum alterni cum Disunitis usus. (P. 133) din același protopopiat (Căcșău).

Emberfő (Ambrși) (pe lângă Dej și Reteag): Ecclesiae dicatae Archangelis alternus cum Disunitis usus. (P. 146). —

Bucuria curată și desinteresată este răsplata alergării după adevăr. Marii învățați, magii veacurilor, țărilor și neamurilor nu au avut altă recunoștință și plăcere mai aleasă, decât bucuria ce o naște cercetarea, cunoașterea, simțirea și urmarea adevărului.

Magii biblici sânt precursorii și reprezentanții lor cei mai autentici. Ei au căutat și au aflat adevărul revelat și întrupat. E singurul Adevăr de care se poate vorbi fără greșală. Restul adevărilor pe care le căutăm sau le vestim, nu sânt decât fărâme sau schintei din marele adevăr, care ca și aluatul, a dospit și dospotește toată frământătura vieții noastre intelectuale, religioase, morale și sociale. »Eu sânt Adevărul», și »Unul este Invățătorul vostru: Hristos».

Magii biblici au fost primii vestitori cari au arătat lumii cine-i adevărul: Hristos, și care-i atitudinea cuviincioasă pe care trebuie să o aibă înțeleptul, azi intelectualul, în fața revelației și a întrupării Cuvântului celui viu și veșnic al lui Dumnezeu: smerenia, darul, închinarea, — prosternarea cucernică la picioarele Lui.

Steaua magilor este lumina care ne duce la adevăr. E calea spre Hristos Mântuitorul. Să o urmăm ca și magii, ca bucuria noastră să fie deplină, »dela tinerețe până la bătrânețe». Pr. Il. V. Felea.

Nr. 7708/1933.

Notificare oficială

În baza ordinului ministrului instrucțiunii și cultelor din 28 Iulie a. c. Nr. 102.409 cu privire la preoți sânt invitați să trimită însuliului arhiepiscopesc în decursul a 3 zile dela primire chitanțele de salarii, semnate și de percepție pentru achitarea impozitelor, căci altcum nu se vor lua în state pe luna următoare. Se atrage atențiunea cucernicilor preoți asupra acestei dispoziții, deoarece nu se va ordona sălărușul pe luna următoare, până nu se justifică cel anterior prin trimiterea chitanțelor.

Netrimiteria la timp a chitanțelor va avea de urmare neordonanțarea salarului.

Sibiu, 12 August 1933.

Consiliul arhiepiscopesc.

Szászkézd (Saschiz): Ecclesiae alternus cum Disunitis usus. (P. 170).

4. Să ne întorcem, însă, la aspectul miliției greco-catolice. Fără a mai caracteriza îndrăzneala de-a crede (cași acest șematism) că, dacă popii, interesați economic, au trecut la 1700, la unire, a trecut și nația (toată-totuță), să dovedim cu cazurile lor că revenirea la ortodoxie era stăruitoare. Pilde:

Ugra fugi 'n 1805 (defecit), dar la 1828 — deci abia după 23 de ani — este iterum conversa (P. 59).

Bistra fugi 'n timpul lui Sofronie este readusă la 1798 (reconversa), deci după vreo 35 de ani.

Sardul pleacă din unație în 1784; și abia 'n 1836, deci după 52 de ani, este reluat (P. 16).

Se țineau destul de bine ortodoxii! Micloșlaca ortodoxă a rezistat până la 1798:

Geogiul de sus a fost unit până la a. 1792; atunci s'a lăpădat de unație; dar la 1819 a revenit, după 27 de ani.

Așa mărturisă șematismul! —

5. În timpul în care se tipăria șematismul, lupta continuă, firește. S'a văzut din cifrele de mai sus. În unele părți lupta nu era decisă. De pildă: în Păuca, despre care s'a scris: Ecclesia a disunitis occupata (P. 42); ori în Cacova: Ecclesia a disunitis occupata. (P. 78).

* FOIȘOARA *

Mici studii istorice

Miliția greco-catolică (? — 1842)

1. Dela cetire șematismului ortodox al lui A. R. de Lewald, pro anno 1846/7, am trecut la (a doua cetire) a celui greco-catolic pro a. 1842. Deși este un simplu șematism, apare și în el acel duh, a cărui caracterizare este obiectul micilor mele studii populare.

Naiva nerușinare a șematismului acestuia este surprinzătoare: El mărturisește limpede meseria conversională și, deci, a miliției confesionale.

Numirile ce le întrebuințează (despre parohii) sunt: conversa, reconversa, aucta, completa, in parte conversa. Comunele fugite dintre uniți se numesc relapsa (după care cuvânt uneori urmează reconversa).

Firește nu cred că anii citați de șematism vor fi toți exacti; ce n'a fost, însă, la anul 1790 de ex. a putut fi în 1791 sau 1792; etc. Aceasta nu-i, deci, pricină să nu admitem că acest șematism exprimă, totuși, conștiința și cunoștințele Blajului dela anul 1842 despre progresul său — expansiv-dogmatic!

2. Pentru întâiul deceniu după deser-

țiunea lui Teofil și a lui Atanasie nu ni se dă nici o dată. Abia la 1711 apare una (una conversiune). Din deceniile următoare 1730—1770 apar foarte puține precizii de conversiuni; foarte puține. Cele patru puncte nu găseau înțelegători? De sigur nu!

Datele se înmulțesc abia dela a. 1773 înaoace. Din acest an până în a. 1780 am numărât vreo 50 de conversiuni.

Apoi urmă un deceniu mai liniștit: 1780—1790. Eră firesc; împărat eră Iosif II; era epoca toleranței și, deci, și Blajul a trebuit să-și puie frâu între maxilare.

Dar curând moare, din păcate, Iosif II; și vine Leopold II; Blajul, simțind adierea de sus favorabilă, prinde iarăși curaj; și de-acum înainte nu-i an să nu aibă rod, puțin la început, mult în anii 1798 și 1799 (în 1798 vreo 7 conversiuni). Așa se reflectează istoria cea mare în micul șematism!

Dar apoi trecem la veacul XIX; dela 1800 până la 1840, iarăși, nu este an să nu apară signalul »conversa», »conversa». Câțiva ani au 10, 11, 13, 14, 15 conversiuni; sunt anii 1804, 1828, 1825, 1826, 1824. Toate conversiunile dintre 1800 și 1840 întrec suma de 200!

Ne jefuiau, an de an, tâlharii fanatismului catolic.¹

¹ Cifrele din șematismul blăjenesc dela 1842 confirmă aritmetic ce se știa și afirmă despre ep. Vasile Moga; de ex. într'o notă despre acesta, în opera lui Ilarion Fușcariu, Mitropolia Românilor ortodocși; nota se află la pag. 21.

Pompierii lui Offenbach

În sfârșit a auzit și «Curentul» din București, că o seamă de preoți, în frunte cu venerabilul luptător, protopopul Ioan Moța dela Orăștie, au fost arestați pe timpul alegerilor. Ba mai mult, unul din redactorii acestui cotidian se înduioșează pe două coloane de faptul că «atăția slujitori ai Domnului zac astăzi prin diferitele aresturi ale prefecturilor».

Compașionarea «celui mai curajos» ziar din București ne-ar emoționa profund, dacă ea n'ar apărea exact a doua zi după alegeri. Ea se ivește însă — după cum vedeți — cinci minute prea târziu, ca celebrii pompieri ai lui Offenbach... *adecă post festum.*

Care va fi pricina acestui tardiv naționalism pe care-l afișează «Curentul» cu atâta locvacitate — nu putem ști. O bănuim totuși. Fiindcă: după luptă mulți eroi s'arată. Așa spune zicătoarea. Și-apoi noi mai știm că unii oameni au ciudatul obicei de-a-și lega uneori de picioare anume greutatea, ca să poată spune apoi că nu se pot mișca decât cu anevoe. Iar greutatea aceasta nu sunt totdeauna de fer curat. Pot fi făcute și dintr'un foarte cunoscut aliaj.

«Curentul» se arată deci pălit de milă față de preoții arestați pentru ținuta lor națională. Asta a doua zi după alegeri. Dată pe față înainte de alegeri, această milă ar fi supărat pe boierii din *sinedriu*. Să n'o arate nici după alegeri, se temea de norod. Curentul a fost prudent... ca întotdeauna. Numai cât această «prudentă» își are totuși riscurile ei; fiindcă stă la antipodul eroismului. Pentru care pricină «cel mai curajos ziar» din capitală a ajuns în lamentabila situație de a cere interdicția preoților de a mai face politică. Știți: fiindcă e scandal ca unui preot ca... Ion Moța să i se mai permită să se amestece în trebile acestei țări care este dată, cu hârtii în regulă, pe mâna francmasonilor.

Cât despre «oile betege» — ele nu așteaptă să fie păstorite de «bacii» «Curentului». Fiindcă știu că acești «baci» nu fac brânză bună...

Cereți dela *Librăria Arhidiecezană, Sibiu*: **ORTODOXIA** de S. Bulgakoff, trad. de N. Grosu; **Schitul cu plopi**, de Alex. Lascarov-Moldovanu; **Tinărul, ție-ți zic, scoală-te**, de D. Făgărășanu; **Ortodoxia văzută de un protestant**, de W. A. Hooft, trad. de T. Bodogae; **Epicleza euharistică**, de Diaconul Nic. I. Popoviciu.

Cuvinte arhieresti

— La Nașterea Domnului —

I

...În fața datoriei ce le avem ca creștini de a fi „sarea pământului” și „lumina lumii”, eu părintele vostru sufletească mă cobor azi cu duhul în mijlocul vostru și sălășluind o clipă cu gândul în casele voastre Vă întreb:

Este duhul lui Hristos în familiile voastre? Trecut-a Hristos pragul casei voastre deodată cu binecuvântarea nuntii sau rămas-a El oaspe nepoftit în casele voastre? Își are El icoana și crucea biruinței în familie? Infloresc rugăciunea la voi? Dacă da, atunci El binecuvântă toate întâmplările din viața voastră. Unde este duhul lui Hristos, acolo e pace, iubire și fericire. Acolo inima soților răspândește în jurul ei iubirea, ca un soare ce luminează și încălzește.

Unde însă nu e duhul lui Hristos, acolo casa e un câmp de luptă, de unde iubirea e alungată. Acolo pacea nu îndrăznește să calce pragul familiei.

În vremea de azi, când s'a răcit iubirea, cinstea și încrederea între oameni, eu fac apel la fiii Noștri sufletești ca înțelegând marea iubire a lui Dumnezeu arătată față de noi, prin trimiterea în lume a Fiului Său pentru a ne tălcui bucuria vieții, să restabilească fiecare sfințenia familiei, întronând în ea: cinstirea lui Dumnezeu și împlinirea poruncilor Lui, ca în felul acesta din fiecare familie creștină să se reverse în lume: Mărirea lui Dumnezeu, pacea și bunăvoința între oameni.

(Din pastorală Prea Sf. Sale Episcopului ROMAN al Orăștiei).

II

...Poporul nostru s'a născut creștin. Străbunii noștri au putut străbate veacurile de urgie și de asuprire din partea vrășmașilor numai călăuziți și însuflețiți de credința neclintită în legea sfântă a Mântuitorului Hristos.

Răbdarea cea multă în fața suferințelor, curajul și bărbăția cea neîntrecută în fața primejdiiilor, numai credința în Dumnezeu li-a dat-o.

Voi voștri noștri viteji nu făceau un pas fără rugăciune și implorarea ajutorului dumnezeesc. Drept dovadă ne stau bisericile și mănăstirile nenumărate, zidite din piatră și așezate frumos în atâtea părți ale pământului românesc. Din evlavia străbunilor și părinților noștri își are obârșia și înfăptuirea minunatei noastre uniri într'o singură țară mare și puternică.

Martirii noștri naționali, cu cuvânt de rugăciune pe buze și-au dat duhul în mâinile Domnului. Iar noi, urmașii, numai

atunci vom putea spori și păstra neatinșă moștenirea primită, dacă vom păzi cu sfințenie obiceiurile sfinte, datinile religioase și dragostea neștirbită către legea strămoșească.

Credeți, iubiiților, că am fi fost noi în stare, cei din cea mai nouă și, la început, cea mai săracă eparhie din Ardeal, să putem înălța marea catedrală, dacă n'am fi fost pătruși de credința tare și nestrămutată în ajutorul lui Dumnezeu?

Aceasta credință ni-a calăuzit pașii, ni-a oțelit puterile trupului și ale sufletului, și ni-a luminat calea până la izbânda cea de pe urmă.

Aceasta e credința despre care spune Sfânta Scriptură, că este „adeverirea celor nădăjduite...”, căci „prin credința au biruit împărații, au lucrat dreptate, au dobândit făgăduințe și s'au întărit din slăbiciune”. [Evrei XI. l. 33, 34].

Cât de mare ni-a fost biruința, și cât de nespusă bucuria, când bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să vedem terminată aceasta podoabă strălucită a Eparhiei noastre, ridicată cu jertfe mari în capitala Ardealului, acolo unde o bisericuță modestă — abia putea să cuprindă o mică parte din credincioși în zile de sărbătoare.

Astăzi acest măref locaș dumnezeesc, de curând sfințit în fața M. Sale Regelui nostru, de către Patriarhul Țării și Mitropolitul Ardealului și de alți 6 frați Episcopi și Arhieri, își deschide zilnic porțile sale, primește zilnic ruga

credincioșilor — cari se apropie cu evlavie de casa Domnului.

Aici vom serba pentru toate timpurile praznicul bisericești și naționale și nu vom uita să aducem laudă și mulțumită Tatălui ceresc, că ni-a stat în ajutor — și a revărsat din belșug darul său asupra străduințelor și muncii noastre de 12 ani.

Nu mă îndoiesc, că praznicul nașterii Mântuitorului din acest an va fi un nou prilej pentru întărirea voastră în credință, prilej de bucurie și mângăiere sufletească.

Acest praznic să ne cheme la împlinirea datorințelor mai înalte față de Dumnezeu, și față de oameni și să deștepte în inimile celor lipsiți și necăjiți nădejdi de mai bine, — iar pe cei înstăriți să-i îndemne să facă parte din bunurile lor pământești și celor ce trăiesc în lipsă și neajunsuri.

Isus Hristos născut în iesle și sărăcie, în semnul dragostei față de părintele Său ceresc și față de oameni a biruit lumea.

În acest semn — vom străbate și noi peste greutatea vieții și vom birui toate piedecile ce stau în calea noastră.

De aceea, iubiiților, primiți-l cu drag pe acest Prunc minunat, pe acest „Dumnezeu cu noi” al mării ce vi-l vestește astăzi biserica noastră drept măritoare prin glasul preoților, prin cântări de slavă și rugăciuni de mulțumire.

(Din pastorală P. S. Sale Episcopului NICOLAE al Clujului).

Portretul unei eparhii

Într'un volum de 233 pagini, adunarea eparhiei Chișinăului face darea de seamă asupra activității în decursul anului 1932. Darea de seamă nu este o expunere rigidă ce caracterizează pe cele mai multe expuneri oficiale, ci desvoaltă probleme și menționează fapte demne de reținut. Arhiepiscopia are 404.719 credincioși bărbăți și 404.855 cred. femei. Cancelaria arhiepiscopicească a primit 87.000 corespondențe și a dat eșire la 50.000 lucrări. Școalele duhovnicești își păstrează pe mai departe neștirbită faimă câștigată în decursul vremii.

Seminarul cu 282 elevi și facultate de Teologie care a avut înscriși 463 studenți, dau absolvenți din ce în ce mai echipați sufletește. La aceeași înălțime a rămas Liceul eparhial de fete împreună cu secția normală, care a avut înscrise în cursul anului școlar 1932-33, 578 de eleve. În legătură cu școala de muzică bisericească e binevenită propunerea de a se completa programul școlii introducându-se în el învățătura unei meserii. Misiunii misionare i se dă, se vede, o

atenție deosebită în eparhie. Teritoriul eparhiei a fost împărțit în 3 raioane.

S'au organizat ședințe frumoase cu concursul societăților „Sf. Gheorghe” și „Oastea Domnului” la periferiile orașelor și s'au pus toate eforturile pentru redobândirea sufletelor pierdute. Unele parohii, ca b. o. Cimeșeni, sunt înzestrate cu aparate cinematografice, cari stau în ajutorul răspândirii învățaturii mântuitoare la granița cea mai periculoasă a țării noastre. De altcund „Oastea Domnului” a dus un nou curent sănătos în mijlocul creștinilor, și (cu puține excepții) un însemnat și real folos bisericii. La fel, „Frățimea profesorilor de religie din școalele secundare” nu poate fi decât spre binele și progresul cultural religios al școlii.

Pentru evanghelizare eparhia face la îndemână o mulțime de publicații valoroase. Astfel este Luminătorul, care a împlinit 25 de ani de frumoasă existență. A apărut destul de regulat și totdeauna încărcat cu'n select material. Păcat că nu i s'a acordat din partea întregii bi-

Ortodocșii bravi știu să-și facă și singuri dreptate.

Cacova (jud. Mureș-Turda) fusese *conversa* din 1837; ortodocșii cari ocupau biserica n 1842 erau, de sigur, cei rămași neconvertiți, neconvertibili, cari își reclamau clădirea. Tot așa a fost și în *Păuca*, a cărei scurtă istorie (latinească) sună: *Parochia antiqua, sed relapsa* (fugită), a 1818 *sensim reconversa*; *ecclesia a Disunitis occupata*. Lupta durase așadar dela 1818 până la 1842 (24 de ani!).

Precum vedem, și aceste șematisme sunt izvoare pentru istoria *locală* a ortodoxiei atacate n trecut cu o stăruință de fanatici, — când împăratul nu era Iosif II sau când era (și el) iezuit îmbrăcat împărătește.

(1933).

Gh. Bogdan-Duică.

Postscriptul I.

În protopopiatul greco-catolic al Sibiuului șematismul înscrie ca:

1. *completa*, din 1828, Buia.

2. *conversa*: din 1805, Slimnicul;

din 1086, Șura mare și Roșia [săsească];

din 1810, Ravás (românește?);

din 1812, Tilișca;

din 1813, Boarta;

din 1814, Coșful;

din 1815, Cârța săsească;

din 1818, Daia săsească;

din 1825, Mighindoala;

din 1827, Colunul și Bradul;

din 1828, Metșdorf;

din 1839, Ștena.

Precum se vede greco-catolicii de pe lângă Sibiu sunt... „căruntă vechime”!

Postscriptul II. Pentru ce am dat acestui șematism atâta atenție? Îl cred alcătuit sau cel puțin priveghiat de vre-un învățat al Blajului (T. Cipariu?). Pentru că are date istorice, despre: episcopul odată sufragane (suffraganei) al mitropoliei de Alba-Lulia, care avea reședința în Geoagiu (Pagina 30); despre episcopul dela Feleac, adecă de-o biserică în *qua reperuntur vestigia existentis ibidem paulo ante susceptam unionem Episcopi* (P. 84); despre Vad, la p. 151: *Sedes olim Episcopi Suffraganei Metropolitae A. Juliensis*. Silvașul șematismul îl socotea: *Sedes olim Episcoporum Metropolitae Alba Iuliensis suffraganeorum* (P. 175). Ceeace se repetează și despre Făgăraș, la p. 154: *Olim Sedes Episcoporum Fagarasiensium*.

*

Conceptia unei mitropolii de Alba-Lulia cu ep. sufragani, era, deci, la 1842, *oficială* în Blaj.

Prefața șematismului confirmă concepția; la p. X, unde autorului (T. Cipariu) i se pare că erau 5 episcopi: „Silvaș, Feleac, Geoagiu, Făgăraș și Vad; și alte trei în țara ungiușă: Sătmar, Maramu-

reș, Oradea Mare, toate supt jurisdicția Mitropoliei de Bălgrad”.

Augustin Bunea a combătut această concepție cu fanaticism și cu vorbe aspre, despre care odată vom pomeni și noi (când vom scrie despre istoriografia lui); aci facem numai observarea că ce Bunea-i spusese lui Șaguna, I. Pușcariu, T. V. Păcățean (etc.), *pentru că susținea acea concepție*, trece dincolo de acești ortodocși, mai departe și *bate și n Blajul dela anul 1842*.

(Cluj, 4 Noemvrie 1933).

G. B. D.

II

O arhivă a confesiunii „erudite”

[Naționalism sau confesionalism?]

Ep. gr.-cat. era Vasile Erdélyi, la Oradea.

Gubernul Moldovei ceruse niște manuscrise, să le tipărească: Cronică lui Șincai, Istoria Românilor de S. Clain, Istoria bisericească și Conciliul dela Florența, de-același Clain.

Intervenit ministrul din Viena, A. Bach, cerând ca, în prealabil, lucrurile acelea să i se trimească lui, *zur Einsichtnahme*, să le examineze conținutul.

Eră așa n a. 1853 (10 Iulie).

În 17 August ep. V. E. le-a și trimis, iute, iute.

În 2 Martie 1858 lucrările se aflau tot la Viena!

În 1861 Ioan Maiorescu, directorul instrucției publice din România, cere iarăși pe Clain, ca să-l publice în București; printre condiții oferind 200 exemplare, *să se împartă gratis institutelor școlare-române din Austria și literaților civili și eclesiastici*. Condiția era propagandă *românească!*

Le-au trimis Oradani iute-iute?

În 1864, după trei ani, ministrul român Kretzulescu cere iarăși manuscrisele. El scria: „Imi place a crede că Ilustrata Voastră simte ca și mine și ca fiecare *Român*, că ar fi timp ca prin tipărirea acelor tesaure istorice să plătim o *datorie veche de recunoștință* către acești campioni ai naționalității române... Și aceasta era propagandă bună, *românească!*

Episcop era acum Iosif Papp-Szilágyi.

Ep. numi o comisie, cu nume pocite: Korhány, Nyistor, Wéghseő și cu un notar, ca supt presiunea lui Ioan Vancea, canonic (mai târziu mitropolit) să cerceteze cauza, *pe taină*, căci era o «*confedentioasa* insarcinare».

Individul episcopal sugerează lui Vancea ideea aceasta: „— au nu ar fi acesta privilegiu mai bun a *pofti acuma Gubernului Romaniei se înființeze o Capela Gcatoleca romana in Bucuresci pentru*

¹ Nu din „Principate”, cum scrie Iacob Radu în *Doi luțeri rătăcitori*, 1924, p. 98.

² Radu *op. cit.*, p. 101.

sericii atenția pe care-o merita cu prilejul jubileului de un sfert de veac. A cunoscut doar zile de grea încercare pe cari le-a străbătut însă cu'n eroism hotărât. O altă publicație basarabeană este *Misionarul*, ce apare din 1929. Are colaboratori srăini, dintre cari menționăm pe Glubocovschi, Calnev, Șavelschi și Titov, dar și admiratori în străinătate. Într-o convorbire cu părintele misionar Rudiev, I. P. S. Metropolit Hrisostom al Atenei a afirmat următoarele cuvinte demne de reținut: „*Revista Misionarul este cea mai bună revistă ortodoxă din întreaga ecumenicitate. Nu cunosc limba română, însă am început s'o învăț ca să pot urmări literatura religioasă a Dvoastră. Cele ce mi s'au tradus din revista Misionarul dela începutul ei până astăzi, sunt lucruri de mare preț, și numai bazat pe aceste considerațiuni îmi iau libertatea de a face acea afirmație...*”

Foiaia Duminecală pentru popor aduce predici și învățături pentru popor, și este îmbucurătoare știrea că fiecare număr se tipărește în câte 12,000 exemplare.

Biblioteca creștinului dreptcredincios, inițiată de I. P. S. Gurie, pentru moralizarea poporului, a atins de mult frumosul număr 44. Nu trebuie scăpată din vedere nici „*Foiaia mănăstirii Gârbovăț*”, scoasă prin truda ieromonahului Iraclie ca foaie pentru popor.

Activitatea bogată pe care a dezvoltat-o preoțimea în parohii, este un frumos răspuns la întrebarea unui nesocotit ministru: „Ce face popa de luni până Sâmbătă?” „Acel ministru, nu era în curent cu multiplele și împovărătoarele însărcinări ale preotului, care se în-

mulțesc și se intensifică pe zi ce trece, pe măsură ce biserica se simte mai amenințată de atâția dușmani văzuți și nevăzuți. Și poate că nici la slujbele religioase nu se prea ostenește să asiste. Altfel nu se explică de ce a pus o atât de naivă și malițioasă întrebare”. — Un incident surprinzător în viața bisericească din anul 1933 a fost apariția clandestină a episcopului rus, de naționalitate germană Serafim Albert Lade.

Fără prealabila încunoștiințare și fără învoirea autorităților ba în contraturor orânduilor bisericii ortodoxe, acel episcop s'a datat la sfințirea de clerici. A fost invitat să ne părăsească primitoarea țară, abia după ce a dat gata un preot și un diacon, cari n'aveau nici o pregătire pentru acea chemare.

Durerile sufletești pe cari le împărtășesc frații basarabeni din pricina situației tragice a pravoslaviei rusești, respiră din fiecare ram de activitate creștină. Informația dela p. 55 dovedește că se poate nădăjdui într'o apropiată izbândă, căci „credința este încă vie în masele populare ale Rusiei sovietice. În acest an cu ocazia sărbătoririi Floriilor se puteau vedea trecând pe străzi femei purtând rămurele de salcie înverzită, într'o atitudine de elocvență pioșie; iar în noaptea Inverii, în toate bisericile cari încă nu au fost distruse de regimul bolșevic ateist, s'a oficiat slujba Sf. Paști într'o atmosferă zguduitoare. Mulțimea credincioșilor plângea cu hohote, în loc să se bucure, așa că cuvintele preoților nici nu se mai auziau...”

În această dare de seamă sunt multe pagini cari îndreaptă privirea cititorului spre Mântuitorul. Neaga.

Concertul coral și simfonic al Reuniunii brașovene de muzică „Gh. Dima” și al orchestrelor din Sibiu și Brașov, sub dirigența, ce nu cruță osteneală, a dlui Const. Bobescu, a format pentru auditorul sibian din sala teatrului în ziua de 16 Decembrie 1933, o rară sărbătoare de artă a tonurilor: 120 execuțanți au interpretat biruitori poemul simfonic „Pustiul” de F. David, ca și uvertura și corul pelerinilor din opera Tannhäuser de Wagner, — lucrări de mari proporții muzicale, cu înălțătoare accente spre dumnezeire.

Cu avânt și delicatete, expresiv și impresionant, au fost susținute, la rândul lor, gingașele bucăți corale cu motive din popor, mai ușor accesibile profanilor.

Cor bărbătesc, soliști, orchestră, dirigent au dat cu toții probă învederată de mare destoinicie și putere de muncă. Le zicem: la revedere!

Prinos de recunoștință. — În ajunul sărbătorilor de bucurie și dăruiri creștine, organul eparhial, *Foiaia Diezeană* dela Caransebeș, aduce un număr festiv în memoria prea cuviosului adormit în Domnul, protosințel și fostul director la Institutul Teologic din Caransebeș, Dr. *Iosif Olariu*, dela a cărui moarte s'au împlinit de curând 13 ani.

Regretatul protosințel și director a slujit bisericii și neamului, cu râvnă și pricepere, timp de 35 ani și li-a dat câteva serii de valoroși luptători pentru ideile creștinești și naționale.

Vredniciile neuitatului dispărut sânt cu recunoștință apreciate, în numărul închinat amintirii sale, din partea foștilor săi colegi, elevi și alți bărbați cari l-au cunoscut de aproape și l-au stimat pentru calitățile lui pilduitoare.

Actul de pietate dela Caransebeș slujește spre laudă celor ce l-au săvârșit.

„*Tara Bârsei*”, revista brașoveană, cu îngrijire și pricepere alcătuită, aduce, în numărul său mai nou (Noembrie-Dec. 1933), imnul național *Deșteaptă-te Române*, în forma lui originală, cu interesante lămuriri, datorite dlui profesor Dr. *Sterie Stinghe*, care, în secția manuscriselor dela Academia Română, a dat peste un manuscris rămas dela G. Ucenescu, fostul cântăreț al Bisericii Sf. Nicolae din Brașov-Schei și „student al domnului Anton Pann, la 1852”.

Manuscrisul lui G. Ucenescu conține 567 cântări religioase și lumești, între care unele compoziții proprii, altele ale lui Anton Pann, marele dascăl de muzică bisericească.

Între aceste cântări se găsesc și: „*Deșteaptă-te Române*”, precum și „*Din sânul maicii mele*”, cu melodia lui A. Pann împrumutată pentru imnul nostru național, transcris acum, după psaltihie, pe note liniare de dl profesor *Stinghe* și publicat în numita revistă.

Se știa de mai înainte, că autorul melodiei era A. Pann. În *Tribuna* din Si-

biu, Nr. 7 din 11/24 Ianuar 1901, la foia, s'a publicat o scrisoare (din 10 Ian. 1901) a lui N. Petra-Petrescu, fostul dirigent al filialei „*Albina*” Brașov, cătră Iosif Sterca Șuluțiu, privitoare la originea marșului național. Melodia lui Pann, din cântarea „*Din sânul maicii mele*”, i-a plăcut poetului, poezia venerabila sa înmăduvă cătră Petra Petrescu, adăogând că imnul a fost compus ca să se potrivească acestei melodii.

Din cele apărute în „*Tara Bârsei*” aflăm împrejurările care au prilejuit împrumutul, și în care a avut rol însemnat cântărețul bisericesc din „*Bolgarsechiul de sus în Brașov*”, G. Ucenescu. În 1848, într'o Duminecă, la grădina parohului Vonifatie Pitiș, scrie vestitul cântăreț, că a cântat „cu voce tină și puternică” (după melodia cunoscută a lui Pann) poezia adusă de A. Murășanu „*Deșteaptă-te Române*”, spre mulțumirea celor ce-l ascultau. „*Din ziua aceea cântul Deșteaptă-te Române s'a făcut cel mai plăcut și familiar, ear eu — Ucenescu — eram poftit în toate părțile, ca să-l cânt și să învăț tinerimea a-l cânta bine și regulat*”.

Efectele gerului. — Dintr'un ziar elvețian, primit acum dela un prieten al foii noastre, aflăm următoarele:

Ger catastrofal, de minus 40 de grade, a năpădit dintr'odată părțile Rusiei din Siberia de mijloc. La Novo-Sibirsk și împrejurimii au înghețat mii de locuitori, în deosebi pe moșiile colectivizate, ale căror clădiri sânt în mare parte ruinate pe jumătate. Locuitorii aleargă în grupe spre biserici, care stau de luni și ani aproape nefolosite.

Aici s'a arătat din nou — urmează raportul ziarului, — ca și în alte părți ale Rusiei, că în vremuri de mari nevoi, toate propagandele ateiste nu pot zdruncina credința în Dumnezeu: în vreme ce mai înainte erau postați flăcăi în fața bisericii, ca să împiedece poporul de-a se apropia de sfintele locașuri, — acum, în nenorocirea frigului, nu se mai vede nici o pieșecă de felul acela. În casele Domnului, reci și în parte dărăpănate, se adună ființele sgriburind desparate și imploră ajutorul ceresc împotriva năpraznicului îngheț.

Viață nouă și conștiință nouă

Înainte cu trei mii de ani regele și prorocul David cerea dela Dumnezeu și dorea: inimă curată și duh drept: „*Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeu, și duh drept înnoește întru cele dinlăuntru ale mele*” (Ps. 50. 10).

Cei cu inima curată, văd adevărul și simt... pe Dumnezeu. Cei cu inimă rea au fereștile sufletului închise și conștiința întunecată și apoi adormită.

La această concluzie ne duce și Evanghelia cu femeea gârbovă, care după ce timp de 18 ani a avut un duh de neputință, a fost vindecată Sâmbăta de Isus. Mai marele sinagogii, un fariseu fărnaric a protestat, că s'a călcat

Probleme, fapte, comentarii

Societate utilă și muncitoare, cum puține se găsesc, este «Societatea ortodoxă națională a femeilor române», călăuzită de prezidenta sa, dna Alexandrina Gr. Cantacuzino, și de un comitet de doamne vrednice și cu superioare însușiri.

Fără subvenții din partea statului, societatea ortodoxă a femeilor, are azi un fond de 80 milioane, administrate cu pricepere; dispune de 52 filiale în țară; susține școale și grădini de copii în numeroase centre; ajută anual sute de oameni lipsiți.

Toate lucrurile acestea se săvârșesc fără șgomotul de prisos, dar cu râvnă și statornică însuflețire, de care sânt capabile femeile noastre.

Colindele noastre, bogate în armonie și mister, prind rădăcini tot mai întinse și tot mai puternice.

Catedrala mitropoliei ardelenae, cer-

cetată de o mare mulțime, a răsunat și anul acesta, în preajma apropiatelor sărbători, de ecoul minunatelor cântece de stea și colinde din toate ținuturile pământului românesc.

Dar și în alte locuri, mai vârtos astăzi, sub inteligenta ocrotire a F. O. R.-ului activ, se organizează frumoase concerte de felul acesta și se rostesc cuvinte potrivite, lămuritoare a datinelor de Crăciun la poporul român.

Pomenim b. o. Brașovul, unde în 19 l. c. s'a ținut în sala liceului „A. Șaguna” al *patrulea* concert de colinde al corului bisericesc, condus de p. diacon Ion Brânzea. S'au executat, cu această ocazie, 18 colinde și cântece de stea, ascultate cu drag și cucernicie de lumea credincioșilor noștri, urmași de mari luptători pentru biserică și ortodoxie.

acei Credincioși ai noștri care se detieniu acolo séu calatorescu pe acolo...?

Moldova și România oferiau fapte românești; „confedențioșii” dela Oradea plănuiau fapte confesionale, de propagandă!

Comisia Vancia—Korhany—Nyistor—Weghseő face un raport în 1865. Semn de inteligență: raportul are 11 pagini de tipar mic! Ticăloșia lui apare la p. 106/7. *Aici se propune o modificare a textelor, deci un fals greco-catolic, din cauza principiilor din acele scrieri:*

„fiindu că aru pote fi spre stricare: séu oprinduse opurile, séu contienenduse în acele propusatiuni antibisericesci, și asia în ambele casuri in locu de folosu aru fi dauna, in casulu primu; că s'aru tipări cu spese mari si totusi nu s'aru avé, fiindu dauna indoita; in al doile că aru fi spre intetirea animicilor religiunei adeverate...”

Auzitu-i-ați? Manuscriptele să nu fie controlate din puncte de vedere istorice, ci din ale «religiunei adevărate», adecă din ale celei catolice!

Ce rușine mare! Să aibi ideea unei falsificări în Șincai și Clain, din punct de vedere al unei religii oarecare!

Scopul falsificării ar fi fost „se fie delaturatu cele ce nu suntu consumătorie adeverului atâtu practicu câtu și teoreticu”.

Iată și adevărul științific transformat în 2 fele: teoretic și practic. Ce vor fi înțeles Vanția-Korhany-Nyistor-Weghseő prin — *practic*? Este ușor de găcit! Catolic.

Practici erau acești auguri și când, mai la vale, admiteau *capela* greco-catolică din București și sporiua cererile cu condiția, ca preotul eventual să fie „prezentat” de ep. dela Oradea! De I. Papp-Szilágyi...

Comisia era încântată de-această sugestie a episcopului; și-și da poalele peste cap „din inima adanca și cu o dulcetia spiretuala” — adecă: dulcețată — de-așa „proieptare folositoria și mangaitoria pentru natiunea romana, carea aru poté fi începutulu unei înaintari spiretuali pentru tota romanimea prin dobendirea adevărului singuru mantuitoriu” —

Adevărul?!

Il simțiau și ei; il spuneau mai la vale: S'ar putea ca fapta lor să fie socotită: „*negutietoria spiretuala*”.

Ba bine că nu?! Și azi o socotim neguțătorie confesională!

Și ca să nu pară ei «fanatici netoleranți și bigoși separatistici», cu «condiții nedemne», cei patru șireți confesionali găsesc o soluție... clasică.

1. Întreaga ierarhie gr.-cat. să se nțeleagă să ceară puteri pentru un ep. gr.-catolic;

2. să le ceară prin guvernul Austriei!

3. Dar întâi să se cerceteze câți Români gr.-cat. erau în „Principate”!

Căci nu știau.

Rareori mi s'a dat să constat, în cercetările mele, o mărginire de „spiret” mai vecină cu bezna cea mai beznă; și o îngustime de inimă, ca aceea care reese din faptele citate, povestite de „prepozitul prelat papal” Dr. Iacob Radu, în memoriile Academiei române, secția literară, seria III, tomul II, memoriul 3, p. 80—121.

Cererilor românești, naționale, din Țară li se răspundeă cu o încercare de propagandă confesională, pusă supt protecția — *guvernului Austriei!*

Comisia apelă tot la străvechiul izvor al nenorocirii greco-catolice, la habzburgismul aliat cu catolicismul totdeauna dușman al Orientului nostru.

Manuscriptele pomenite au durmit, deci, mai departe în acea arhivă. Vizitându-o în 1879 Nicolae Densușianu constata ce nu se nțămplase cu ele (cătră Academie, *Anale*, seria II, t. II, p. 112): „*Ne lipseă până astăzi o cunoștință exactă despre titlul și conținutul operelor acestui laborios ieromonah (Clain). De aceea am crezut necesar a face un reportoriu cât se poate mai fidel despre toate manuscrisele sale*” — etc.

Il făcu un învățat sosit din — București! **G. Bogdan-Duică.**

„Legea Ta o am păzit”...

— Două veacuri și jumătate dela moartea mitropolitului Sava Brancovici —

Era pe la amează, într'o zi de Vineri, din luna lui Cuptor. Cerul numai lumină, văzduhul numai năduf.

Vatra Murășului părea un codru des de păpușoi, ce-și prăjește tuleii fragezi la jăratecul razelor de soare. Drumul de țară ce ducea la Vințul de lângă Alba-Iulia, era împânzit de oameni și de care încărcate cu saci de bucate și cu multe altele, iar piața orașelului gema de mulțimea celor veniți la târg. Unii vindeau și alții cum-părau din roadele pământului, ori din meșteșugăriile cele orașenești. Târguelile curgeau cu sprinteneală prin toate părțile pieții. Banii lunecau din mână în mână. Așa... ca în zi de târg.

De-odată, însă, se schimbă făgașul obișnuit. Un glas de trâmbiță spintecă văzduhul scaldat în marea de raze fierbinți. Lărmuirea târgului vioi se curmă, cum se curmă cântecele pasărilor la descărcarea viforului. Toate capetele se înălțară. Și oamenii întrebau unii de alții:

— Ce-o fi oare?

— Nu-i cumva veste de bătaie?

Câțiva târgoveți, din partea locului, începură să spună:

— Acum scot din temniță pe vlădica românilor!

legea. Inima lui nu era curată și înlăuntrul lui nu sălășluia duh drept. Rostul religios și moral din sufletul lui, pentru lege și pentru religie a pierit, după cum a dispărut din inimile tuturor fariseilor. A rămas numai litera și forma, fariseică. Isus îi muștră: Voi vă grijiți Sâmbăta de animale; vă adăpați boii și măgarii, dar față de un suflet, de acelaș neam și de aceeaș religie cu voi, fariseii, nu aveți nici o inimă, nici o durere

Cine privea pe evrei la marile lor sărbători, ar fi crezut că sânt un popor foarte evlavios. În fond însă, în suflet ei erau gârbovi, putezi... așa după cum putezi și păcătoși sânt mulți din oamenii de astăzi.

Dacă ne vede un străin la anumite sărbători, crede că sântem exemplar de credincioși. În fond însă, nepăsarea și fățarnicia sânt cu mult mai mari de cum ne închipuim.

Ne pânđește o mare primejdie, între cele ce rod la temelia vieții și a sănătății noastre trupești și sufletești. E primejdia fățarniciei. Se arată și în viața religioasă, și morală, și politică.

Spun oamenii fără nici o sfială minciuni și fac ceea ce nu ar trebui să facă.

În loc să păzească legea Domnului, o calcă; în loc să ceară dela Dumnezeu inimă curată și duh drept, se depărtează de El prin fățarnie și fărâdelege.

De aceea e un duh de neputință în care ne sbatem, așteptând o mână de ajutor, o putere mântuitoare, așa cum a așteptat femeia gârbovă un mântuitor timp de 18 ani. Căci tot mai mult se simte lipsa unei puteri care să sfarme minciuna, sau o mână care să poarte biciul, așa cum Isus, Mântuitorul nostru, a lovit cu el în fățarnicii vremii, cari au făcut din casa lui Dumnezeu o peșteră de tâlhari.

O viață nouă și o conștiință nouă trebuie să spargă ghița nepăsării și a fățarniciei, și în locul lor să așeze o viață creștină și o conștiință creștină.

Dar, ca să ajungem viața și conștiința pe care o dorim, Doamne, zidește în noi inimă curată și duh drept, — duh nou, duh de energie, duh de misiune și de propagandă, — Duhul adevărului Tău. *Pr. II. V. F.*

Au apărut în Seria Teologică:

Inceputurile nestorianismului
de Diacon N. I. Popoviciu. Prețul 40 lei.

Cultul inimii lui Isus la catolici
de Arhim. Dr. V. Lăzărescu. Prețul 60 lei.

Se pot procura dela Librăria arhidiecezană din Sibiu, trimițându-se suma prin mandat poștal, plus spese poștale de 15 lei.

— L-au închis aseară! L-au târăit la temniță...

— Il aduc acum aici, să-l căznească la stâlpul cel de ocară...

Oamenii se nfiorară. Ochii celor mai credincioși se umplură de lacrimi. Și cât ai bate 'n palme stâlpul din mijlocul pieții fu incunjurat de mulțime, ca matca de albine.

Și așteptau acolo bărbați și femei, bătrâni și tineri, cu râsuflarea oprită, să vadă ce s'o întâmpla.

După puțină așteptare începu a țui piața de strigătul unui pârgar de-al orășelului:

- Drum!
- Faceți drum pentru haiducii Craiului!
- Faceți drum până la stâlp!

La auzul poruncii oamenii se desfăcură în două părți și deschiseră cale largă. Pârgarul pășea cu trufie. Pe urma lui înainta ceata de haiduci înarmați din glesne până 'n dinți.

Doi din ei sprijineau de brațe pe-un moșneag uscățiv, cu mânilor și picioarele încătușate.

— Vlădica Sava! șoptiră cei din mulțime.

— Dar cum de n'are plete ca vlădicii grecești? întrebă mirat un altul.

— L-or fi tuns nelegiuții dușmani! răspunse cineva cu glas amărat.

INFORMAȚIUNI

La sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, urăm cititorilor și sprijinitorilor acestui ziar mulți fericiți ani!

Un premiu al virtuții este cât se poate de binevenit în vremile de astăzi. După exemplul dat de Academia franceză, Academia Română, în ședința solemnă de Luni, a decernat premiul Mavroyeni, pentru virtute, unei vrednice femei române din capitală.

Sprijinind și încurajând, prin modeste premii, munca cinstită și morala creștină, sămănăm semința cea bună în sufletele mulțimii.

Ajutorarea de Crăciun a șomerilor. Secretarul general dela ministerul muncii a repartizat suma de 2 milioane 340 mii lei pentru ajutorarea șomerilor cu ocazia sfintelor sărbători. Sibiul primește pe seama șomerilor săi 40 mii lei, Clujul 120 mii lei, Oradea 150 mii lei, Aradul 100 mii lei, Valea Jiului 200 mii lei, Brașovul 60 mii lei, Odorheiu 40 mii lei, Tg.-Murăș 30 mii lei, etc.

† Aurel Esca, funcționar de bancă în Cluj, după îndelungată și grea suferință și-a dat sufletul în mânilor Creatorului în ziua de 16 Dec. 1933, în anul al 49-lea al vieții și ai 15-lea an al căsătoriei, împărțit fiind cu Sf. Taine. A fost înmormântat Luni în 8 Decembrie, din capela cimitirului central din Cluj. Odihnească în pace!

Nu primește culorile sovietice. În ședința solemnă dela 14 Decembrie a. c., ținută la Stockholm pentru decernarea premiului Nobel, de literatură, pe 1933, scriitorul rus Ivan Bunin, laureat al premiului, a refuzat diploma împodobită cu culorile naționale ale țării căreia aparține, declarând energic că desaproabă regimul sovietic. I s'a oferit astfel, după aceasta, în locul culorilor respinse, o diplomă cu emblema statului suedez.

Instiințăm pe toți Cucernicii preoți și pe alți domni, cari ni-au cerut Calendarul Bunului Creștin pe 1934, că nu mai avem decât exemplare din ediția cu șematism — ediția cealaltă s'a trecut întreagă. — Librăria Arhidiecezană, Sibiu.

ȘTIRI LOCALE

Predică. Duminecă în 24 Decembrie va predica în Catedrală, Păr. Mihail Neagu.

În ziua întâi a Nașterii Domnului: slujbă arhierescă de I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, cu predica praznicului.

A doua zi P. S. S. vicarul Arhieriu Vasile, slujbă arhierescă și predică.

Reuniunea culturală națională a meseriașilor români din Sibiu invită la Concertul împreună cu reprezentație teatrală, Luni, la 25 Dec. 1933 [ziua primă de Crăciun] în sala „Unicum”. — Cu acest prilej se va aduce omagiu dlui Stefan Duca, — împlinind 30 ani de secretar al Reuniunii. — Inceputul la 8 1/2 ore seara. — Dirigentul corului: Ioan Stanciu. — Prețul de intrare: Loc I 35 Lei. Loc II 25 Lei. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea șomerilor, membri ai Reuniunii.

Marți, în 26 Decembrie, la ora 17, se va da un concert popular de orchestra orășenească în sala Teatrului, cu întregul program de Ioh. Strauss.

Adunarea generală a Reuniunii femeilor române din Sibiu se va ține **Miercuri, în 27 Decembrie a. c.** la ora 11 a. m. în sala de ședințe a „Astrei”.

A apărut:
EPICLEZA EUHARISTICĂ
de
Diaconul N. I. POPOVICIU
Prețul Lei 150.—
Se poate procura dela Librăria Arhidiecezană din Sibiu, trimițându-se prețul, plus spese postale Lei 15.— prin mandat postal.

MAGAZINUL DE GHETE
„FILT”
Strada Regina Maria 13
Prezintă de astădată ceva extraordinar în Pantofi de casă: Vitrinele noastre vă spun totul. Și în Șoșoni vă oferim cele mai frumoase modele, de o calitate de primul rang. [34] 1-1

Sobe de teracotă
execută prompt și conștiencios, cu prețuri moderate, din material de prima calitate, colorile după ales
A. ROMAN
măstru sobar
SIBIU
Piața Prințul Carol 24
AVIZ! Aduc la cunoștință On. Public din oraș și împrejurime, că mi-am mutat depozitul de sobe din str. Regina Maria 11 în **Piața Prințul Carol 24**
Rog binevoitorul sprijin! (13) 10-10

mucenicului... Dar ochii lui vii cătau mereu la cer, ear buzele lui vestejite de suferință șopteau:

— Doamne, Dumnezeu, Tu știi taina inimii omenești. Tu cunoști și taina inimii mele. *Legea Ta o am păzit.* Turma Ta am păstorit. Dela adevăr nu m'am clătit. Pentru asta rabd azi dureri de mucenic. Rabd și voi răbda până 'n sfârșit, ca numele Tău să fie preaslăvit, și sufletul meu mântuit...
A. Nanu.

Cărți bune de citit. În Biblioteca Poporală a Asociației [Sibiu, str. Șaguna 6] au apărut de curând următoarele numere:

- Nr. 202. Septimiu Popa: *Flori din grădina raiului.* [Viețile femeilor creștine]. 5 Lei.
 - Nr. 203. Sebastian Stanca: *Lege nouă,* comedie într'un act. 5 Lei.
 - Nr. 204—5. Sabin Opreanu: *Țara noastră.* Scurt manual de geografie economică. 10 Lei.
 - Nr. 206. *Calendarul pentru popor pe 1934.* Redactat de Horia Petra-Petrescu. 15 Lei.
 - Nr. 207. Sebastian Bornemisa: *De ce nu poate fi plugarul român comunist.* 5 Lei.
- De vânzare la Librăria Arhidiecezană, Sibiu.

A apărut:
Albumul comemorativ Andreiu Șaguna
Prețul Lei 50
Se poate procura dela Librăria Arhidiecezană din Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45, trimițându-se prețul plus spese postale Lei 15 prin mandat postal.

Nr. 338—1933 (65) 1—3

Concurs
Pentru întregirea postului de cantor în parohia Idiciu, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție a concursului în Tel. Român. Venitele împreunate cu acest post sânt:

1. Venitele stolare uzitate.
2. 2 jug. pământ arător

Concurenții vor înainta cererile în termenul deschis oficiului protopopesc din Elisavetopole, însoțite de următoarele acte:

1. Extras din matricola botezașilor.
2. Certificatul ultimului an școlar.
3. Diploma de cantor dela școala de cântăreți din Sibiu.
4. Certificat de moralitate dela oficiul său parohial.
5. Certificat de serviciu.

Concurenții sânt obligați să se prezinte la biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a conduce singuri strana și a face cunoștință cu credincioșii.
Idiciu, la 25 Noemvrie 1933.
Iosif Gh. Roman paroh, Președinte al cons. parohial.
Alex. Dragomir notar.
Văzut: **Ioan Dragolea** protopop.

Nr. 321—933. (62) 2—3

Concurs
Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III-a Afel, din protopopiatul Mediașului, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în Telegraful Român. Venitele împreunate cu acest post sânt:

1. Salar dela stat.
2. Sesiune parohială 14 jugăre arător și fanaș.
3. 1/4 jugăr grădină.
4. Două sorți lemne de toc (circa 6 stânjini) din pădurea comunală. Taiatul și adusul lemnelor îl privește pe preot.
5. De locuință se va îngriji parohia.
6. O zi de clacă dela fiecare familie.
7. Stola obișnuită în tract.

Candidații îndreptățiți își vor trimite subsemnatului cererea de concurs prevăzută cu toate documentele necesare, anexând și autorizația de candidare dela Preaven. Cons. arhiepiscopesc, și cu avizul oficiului protopopesc se vor prezenta în parohie și în biserică la serviciul liturgic.
Mediaș, 19 Noemvrie 1933.
Oficiul protopopesc ortodox român Mediaș în înțelegere cu consiliul parohial.
Ioan Crăciun protopop.

Nr. 11629 Bis. (53) 2—3

Concurs repetit
Pentru întregirea parohiei vacante de cl. III Tichindeal, protopopiatul Agnita, se publică concurs cu termen de 30 zile dela întâia publicare în Telegraful Român, pe lângă următoarele retribuțiuni:

1. Întregirea dotației dela stat, conform celor fasonate în coala B.
2. Sesiune parohială arător și fanaș în mărime de 18 jug. 781 st.
3. O soarte de lemne în plus peste soarta locuitorilor și care nu se plătește. Făcutul lemnelor îl privește pe preot.
4. Venitele stolare, stabilite pentru întreg tractul.
5. De locuință convenabilă se îngrijește parohia.

Concurenții își vor înainta cererile de concurs însoțite de actele necesare, în termenul de mai sus, oficiului protopopesc din Agnita, și, pe lângă încuștințarea acestuia, se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul.
Consiliul arhiepiscopesc.

